

Má horečka byla velmi prudká a trvala dlouho. Všechny léky, jichž bylo možné dostat v pusté apeninské krajině, jsem vystřídal bez účinku. Můj sluha a jediný průvodce v osamělém zámku byl příliš nervózní a neobratný, než aby se odvážil pustit mně krev, které jsem ostatně pozbyl už příliš mnoho za střetnutí se zbojníky. Ani jsem nesměl bez nebezpečí svolit k tomu, aby mne opustil a zašel vyhledat pomoc.

Nakonec jsem si vzpomněl na balíček opia, jež jsem měl spolu s tabákem ve skříňce s dýmkou, neboť v Cañihradě jsem si navykl kouřit tabák s touto omamnou látkou. Pedro mi podal skříňku. Hledal jsem a našel narkotikum. Ale odděluje už dávku opia, uznal jsem za nutné uvažovat. Kouřili se, nezáleží, kolik si ho člověk vezme. Zpravidla jsem hlavičku dýmky naplnil do poloviny opiem smíšeným se stejnou dávkou rozkrájeného tabáku. Často se stávalo, že jsem vykouřil všecku tuto směs a nepocítil zvláštních účinků; jindy zas, sotvaže jsem vykouřil dýmku asi ze dvou třetin, přiměly mne příznaky duševního rozrušení, jež byly někdy i znepokojivé, abych přestal. Ale účinku přibývalo jen pozvolna, což mne zbavovalo obavy z nebezpečí.

Ale teď jsem stál před jiným případem. Nikdy předtím jsem opia nepožil. Příležitost jsem užíval laudanum a morfium a v těchto případech jsem neměl proč váhat. Ale nikdy jsem neviděl, jak se zachází s tímto jedem v tuhém stavu. Pedro věděl o množství, jehož se užívá, právě tolik co já, a tak jsem byl odkázán zcela na odhad. Přece však jsem necítil zvláštní nepokoj, neboť jsem se odhodlal postupovat zvolna. Chtěl jsem si vzít nejprve velmi slabou dávku. Kdyby se ukázala neúčinnou, chtěl jsem ji opětovat, a to potud, až poznám, že horečka ustupuje anebo že podléhám spánku, jehož jsem tolik potřeboval a který mé rozrušené smysly postrádaly skoro už celý týden. Patrně to bylo právě toto značné rozrušení smyslů, otupující delirium, které mne krušilo a zabránilo mi, abych postřehl zmatek svých myšlenek, jenž mne oslnil tak, že jsem nebyl s to rozlišovat věci velké od malých, neboť jsem neměl měřítko k srovnání.

Neměl jsem v onom okamžiku ani nejmenší tuchy, že to, co mám za velmi malou dávku tuhého opia, je ve skutečnosti dávka přemrštěná. Naopak, dobře se pamatuji, že jsem směle soudil, že je třeba vzít dávku v poměru

k celé zásobě, již jsem měl. Dávka, kterou jsem posléze požil, a to beze všeho strachu, byla patrně velmi malým drobtlem kusu, jež jsem držel v ruce.

Zámek, do něhož se můj sluha odvážil dobýtí násilím, protože mně nechtěl dovolit při mém zoufalém poranění prožít noc na volném vzduchu, byl jednou z oněch budov, zároveň chmurných a nádherných, které se odnepaměti mračí v Apeninách; a mračí se právě tak ve skutečnosti, jako v obrazotvornosti paní Radcliffové. Podle vši patrnosti byl dočasně a teprve nedávno opuštěn.

Ubytovali jsme se v jednom z nejmenších a ne tak nádherně zařízených pokojů. Byl v odlehlejší vížce budovy. Jeho ozdoby byly skvělé, ale ošuntělé a starodávné. Jeho zdi byly ověšeny čalouny a zdobeny rozmanitými a roztodivnými erby a trofejemi, jakož i neobyčejným množstvím velmi živých moderních obrazů v rámech s bohatě zlacenými arabeskami.

Tyto obrazy, které visely nejen na hlavních plochách stěn, ale i v mnoha koutech, jež si podivná architektura zámku nedokázala odpustit, mne – snad účinkem počínajícího deliria – začaly neobyčejně zajímat. Takže jsem požádal Pedra, aby uzavřel těžké okenice pokoje, protože byla už noc, aby rozsvítil svíčky na vysokém svícnu, který stál v hlavách mé postele, a aby naprosto rozhrnul řasnaté záclony z černého sametu, jež postel obklopovaly. Přál jsem si, abych se mohl oddat, ne-li spánku, tak aspoň střídavému pozorování těchto obrazů a pročítání drobného svazku, který jsem našel na podušce a jenž obsahoval posudky a popisy obrazů.

Dlouho, dlouho jsem četl – a oddaně, oddaně jsem zíral. Rychle a slavně mýjely hodiny a nastala hluboká půlnoc. Když se mi pak poloha svícnu znelíbila, natáhl jsem s námahou ruku, než abych vyrušil svého spícího sluha, a umístil svícen tak, aby jeho paprsky padaly plněji na knihu.

Ale věc způsobila naprosto neočekávaný účinek. Paprsky četných svíček (a bylo jich mnoho) dopadaly teď do výklenku pokoje, který až dosud byl zastřen v hlubokém stínu jednou z pelestí lůžka. Takto jsem spatřil živě osvětlený obraz, naprosto nepovšimnutý. Byla to podobizna dívky dozrávající v ženu.

Pohlédl jsem na obraz kvapně a pak jsem zavřel oči. Proč jsem to učinil, nebylo na první ráz patrné ani mému vlastnímu postřehu. Ale zatímco

má víčka zůstávala takto uzavřena, promýšlel jsem důvody, proč jsem je přimhouřil. Byl to impulsivní pohyb, abych získal čas myslet, zjistit, že můj zrak mne nezklamal, uklidnit a podrobit svou obraznost, abych pozoroval střízlivěji a jistěji. Za krátkou chvíli jsem opět na obraz upřeně pohlédl.

Že jsem teď viděl správně, o tom jsem nemohl a nechtěl pochybovat, neboť první záblesk svíček na plátně rozptýlil, jak se zdálo, ospalou strnulost, jež se plížila do mých smyslů, a probudil mne naráz k plnému vědomí.

Jak jsem pravil, byla to podobizna mladé dívky. Byla to pouze hlava a ramena, jak tomu bývá u medailonů; malována silně ve stylu oblíbených hlav Sullyových. Paže, ňadra, ba i konce světlých vlasů přecházely nepozorovatelně do neurčitého, ale hlubokého stínu, který tvořil pozadí celku. Rámec byl oválný, skvostně zlacený a zdobený maurským filigránem. Jako umělecké dílo nemohlo být nic obdivnějšího než obraz sám. Ale nebylo to ani provedení díla, ani nesmrtelná krása tváře, co mne tak náhle a tak prudce pohnulo. Je také vyloučeno, že by má obraznost, vzrušená ze svého polospánku, pojala omylem tvář obrazu za hlavu živé osoby. Spatřil jsem přece okamžitě zvláštnosti malířské školy i rámování – a to muselo rázem takovou představu zahnat.

Přemýšlel jsem teď vážně o těchto věcech a setrval asi hodinu polosedě, pololeže se zrakem upřeným na podobiznu. Konečně se mi zdálo, že jsem porozuměl pravému tajemství jejího účinku, a sklesl jsem nazpět do postele. Shledal jsem kouzlo obrazu v naprosté životnosti výrazu, který mne prve ohromil, poté zmátl, uchvátil a zděsil. S hlubokým a posvátným ostychem jsem umístil svícen opět do jeho původní polohy. Odstraniv takto předmět svého rozrušení z dohledu, vyhledal jsem dychtivě svazek, jenž popisoval obrazy a jejich příhody. Připadnuv na číslo, které označovalo oválnou podobiznu, četl jsem tam tato neurčitá a podivná slova: „Byla dívkou nejvzácnější krásy a právě tak rozmilá jako veselá. Však zlá byla chvíle, kdy spatřila a zamilovala si malíře a pojala jej za muže.“

On – vášnivý, hloubavý, přísný – měl již jednu nevěstu: své umění. Ona – sama záře a úsměv, bujará jak koloušek, milující a laskající všechny věci,

s výjimkou jediné: umění, které bylo její sokyní; obávala se palety a štětců a jiných protivných nástrojů, které ji zbavovaly pohledu na jejího milence.

Byla to tedy strašná věc pro tuto paní, když slyšela malíře mluvit o jeho žádosti, že zobrazí i svou mladou nevěstu. Ale byla pokorná a poslušná a seděla oddaně po mnoho týdnů v tmavé vysoké komůrce ve věži, kam světlo dopadalo na bledé plátno jenom z nadhlaví.

Ale on, malíř, planul pro své dílo a nepřestával na něm pracovat po dlouhé hodiny a dlouhé dny. Byl to vášnivý, divý a zádumčivý muž, který se zahloubával do snění, takže nechtěl vidět, že světlo, jež tak příšerně padalo do této osamělé věže, mořilo zdraví a ducha jeho nevěsty. Všichni ji viděli vadnout, jenom on ne.

Přesto se usmívala pořád dál, protože viděla, že malíř, který měl velkou slávu, se s vroucí a horoucí rozkoší vžil do svého díla a pracoval dnem a nocí, aby vymaloval tu, jež ho tak milovala, která se však stávala den za dnem zemdlejší a slabší.

A vskutku, kdo zřel tu podobiznu, mluvil tichými slovy o věrnosti podobu jako o mocném divu a důkazu malířovy dovednosti, právě tak jako o jeho hluboké lásce k té, kterou tak nadmíru dobře maloval.

Ale posléze, když se práce blížila ke konci, nikdo už nebyl do věže vpouštěn. Malíř zdívousil vroucností svého díla a zřídka odvracel oči od plátna, a to jen proto, aby pohlédl na tvář své ženy. A nechtěl vidět, že barvy, jež kladl na plátno, byly snímány z líček té, která seděla vedle něho.

A když minulo mnoho týdnů a k dokončení díla zbývalo málo, pouze jediný rys na ústech a jediný nádech na očích, duch paní opět vzplál jako plamen v nitru lampy.

A pak byl rys hotov a nádech nanesen – a malíř na okamžik stanul ve vytržení před dílem, které vykonal. Ale v nejbližší chvíli, dále zíraje na obraz, začal se chvět, velmi zbledl a v úděsu hlasitě zvolal: ‚Toť opravdu život sám!‘ Pak se náhle obrátil na svou milenkou – byla mrtvá!“

Černý kocour

Neočekávám a ani od vás nežádám, abyste této z nejpříšernějších, ale také nejjednodušších povídek, jež hodlám psát, uvěřili. Bylo by opravdu šílenství toto žádat, protože i mé vlastní smysly se brání vydat svědectví. A přece nejsem šílený ani se mi nic nezdálo – tím jsem si jist. Zítra však musím zemřít, a proto chci dnes zbavit svou duši těžkého břemene. Nejprve hodlám jasně a stručně, beze všech dalších úvah seznámit svět s řadou událostí v mé domácnosti. Jak se tyto události dále rozvíjely, začínaly mi působit zděšení, muka – a nakonec mě zničily. Nechci se však snažit, abych pro ně našel nějaké vysvětlení. Nepůsobily mi nic jiného než hrůzu. Jiným lidem se snad budou zdát méně hroznými a více podivnými. Snad se některému pozdějšímu mozku podaří vysvětlit jako běžnou, všední věc to, co se mi nyní jeví jako přelud. Snad rozvázněji a logičtěji myslící duch, nepodléhající tak rychle vznětlivosti jako já, neuvidí ve věcech, o nichž mohu vypravovat jenom s hrůzou a děsem, nic jiného než zcela obyčejnou řadu příčin a následků.

Od dětství jsem byl znám pro svou poddajnou a přívětivou povahu. Má něžnost dokonce byla odedávna příčinou posměchu ze strany mých druhů. Zejména jsem choval zvláštní zálibu pro zvířata, a proto mne rodičovská shovívavostí dovoľovala chovat velký počet mazlíčků. S nimi jsem trávil mnoho chvil a nejvíce štěstí mi přinášelo, když jsem je krmil a laskal. Čím více jsem dorůstal, tím více se vyvíjela tato vlastnost mé povahy, a když jsem dospěl v muže, stal se mi tento rys hlavním pramenem zábavy. Lidem, kteří si někdy oblíbili věrného a chytrého psa, nemusím vysvětlovat, jak zvláštní druh uspokojení z takovéto náklonnosti plyne. Nezištná a obětavá oddanost zvířete musí dojímat zejména toho, kdo měl často příležitost zakusit bídnot přátelství a nestálou věrnost ze strany člověka.

Oženil jsem se dost záhy a byl jsem velice potěšen, když jsem podobný cit shledal též u své ženy. Jakmile zpozorovala mou zálibu v domácích zvířatech, chápala se každé příležitosti, aby mi opatřila právě ty nejpříjemnější druhy. Takže jsme měli ptáky, zlatou ryбку, krásného psa, králíky, malou opici a kočku.

Tato kočka byla nápadně velké a krásné zvíře, úplně černá a úžasně chytrá. Vzhledem k této inteligenci má žena, která věřila na pověry, často

připomínala starý lidový názor, podle něhož jsou všechny černé kočky přestrojené čarodějnice. Ne že by to má žena myslela doopravdy; neuvádím tuto věc z jiného důvodu, než že jsem si na ni právě nyní náhodou vzpomněl.

Pluto – tak se kočka jmenovala – byl mým miláčkem i společníkem. Sám jsem ji krmil a ona sledovala v domě každý můj krok. Jen stěží jí bylo možno zabránit, aby za mnou nevyběhla na ulici.

Naše přátelství takto trvalo léta. Mezitím však nastal v mé letoře či mém charakteru (a to přiznávám s uzarděním) výrazný zvrat k horšímu. Má rozmrzelost rostla den ke dni, stával jsem se popudlivějším a bezohlednějším k pocitům jiných. I ke své ženě jsem se počal chovat hrubě, ba i tělesného násilí jsem se na ní posléze dopustil. Rozumí se, že změnu nálady pocítilo také hejno mých miláčků. Nejenže jsem je zanedbával, ale začal jsem je týrat. Leč k Plutovi jsem zachovával aspoň tolik ohledu, že jsem mu neubližoval, jakkoli jsem se nerozpakoal tak činit králíkům, opicím, ba i psu, když mi je náhoda nebo jejich vlastní oddanost přivedla do cesty. Má choroba nade mnou vítězila víc a více – neboť jakou nemoc lze srovnat s alkoholismem? Vposledku začal moji špatnou náladu pocíťovat i Pluto, jenž stárl, následkem čehož se stával poněkud rozmarným.

Jednoho večera, když jsem se vrátil notně opilý domů ze své oblíbené krčmy ve městě, domníval jsem se, že se mi kočka vyhýbá. Chytil jsem ji, přičemž mi – bezpochyby z obavy před mou prudkostí – způsobila svými zuby na ruce malou ránu. V okamžiku se mne zmocnila vskutku démonická zuřivost, taková, že jsem sám sebe nepoznával. Jako by ze mne má vlastní povaha vystoupila a teď mi každou žilkou škubala víc než ďábelská a kořalkou roznícená vzteklost. Vyňal jsem z kapsy perořízek, rozevřel jej, popadl jsem ubohé zvíře za chřtán – a chladnokrevně jsem mu vypíchl jedno oko. Zatímco tuto prokletou hanebnost popisuji, probíhá mnou stud a odpor.

Když jsem se následujícího jitra probral z výparů nočního hýření k rozumu, pocítil jsem nad svým zločinem napůl hrůzu, napůl výčitky. Byl to však jen matný a prchavý dojem, který se hlubiny mé duše ani nedotkl. Od dal jsem se znovu nestřídmosti a víno spláchno brzo veškerou vzpomínku na tento skutek.